

ЛАПЕНКО Т.Г.

к.т.н., доцент кафедри безпека життєдіяльності

ЩЕРБАК В.С.

студент 4 курсу інженерно-технологічний факультет

Полтавська державна аграрна академія

ПРО ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В ГАЛУЗЕВІЙ СУОП

Функціонування системи управління охороною праці (СУОП) передбачає розроблення різноманітних працезохоронних заходів, впровадження яких повинно покращити стан охорони праці, знизити ризик виробничого травматизму і професійної захворюваності. У межах діяльності підприємства, де основними напрямками праце охоронної роботи є навчання працівників засадам безпеки праці, забезпечення їх спецодягом і засобами індивідуального та колективного захисту, проведення атестації робочих місць за умовами праці тощо, питанням оптимізації витрат на потреби охорони праці не приділяють належної уваги через порівняно невеликі обсяги виділення коштів. До того ж для окремого підприємства важко спрогнозувати ефективність запланованих заходів, а тому в більшості випадків доводиться покладатися на встановлені нормативи забезпечення, порівняльні оцінки та набутий досвід, що не завжди є об'єктивними показниками.

Інша ситуація має місце у випадку формування галузевих чи регіональних програм покращання стану охорони праці, що мають фінансуватися з коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (ФССНВВПЗУ) чи інших джерел. Практика виконання таких попередніх програм, починаючи із національних, показала досить низьку їхню ефективність, зокрема і через волонтаристський підхід щодо відбирання окремих працезохоронних проектів.

Разом з тим, оптимізаційні завдання менеджменту успішно вирішуються в інших галузях економіки України. Так, на промислових підприємствах запроваджують оптимальні плани енергозаощаджуючих заходів за умов невизначеності інформації [1, 2], що є характерним і для оптимізаційних завдань менеджменту в охороні праці.

Завдання оптимізації витрат на реалізацію комплексу заходів з охорони праці у рамках окремих програм є достатньо важливим і складним, адже зараз не існує єдиного методологічного підходу щодо оцінювання соціально-економічної ефективності від упровадження працезохоронних заходів з огляду на дуалізм самого поняття ефективності в охороні праці. Соціально-економічний ефект від упровадження працезохоронних заходів полягає не лише у зниженні рівнів виробничого травматизму і професійної захворюваності на підприємствах, а й у покращанні умов праці у виробничому підрозділі чи на підприємстві взагалі, покращанні психологічного клімату в колективі, що хоча й сприяє зростанню продуктивності праці, але, на перший погляд, не є працезохоронними показниками.

Оптимізаційний алгоритм визначення максимуму цільової функції [2], який відповідає найбільшому соціально-економічному ефекту від упровадження працезохоронних заходів, було запропоновано і реалізовано у вигляді розрахункового пакету для ПК, що дозволяє отримати оптимізаційну вибірку за допомогою методу повного (прямого) перебирання варіантів із урахуванням накладених обмежень щодо фінансування.

Розроблений алгоритм оптимізації заходів з охорони праці було апробовано для формування пропозицій до галузевої програми покращання стану охорони праці в АПК. Аналіз невизначеностей, які мають місце у разі формування оптимального плану впровадження працезохоронних заходів, дозволяє зробити висновок, що їхня відповідна математична формалізація можлива у рамках теорії нечітких множин. Зокрема, з'являється можливість безпосереднього виконання арифметичних операцій з параметрами, які задано у нечітко-інтервальній формі через їхню суб'єктивну оцінку.

Висновки. Задачу формування оптимальної програми впровадження заходів з охорони праці можна звести до прямого перебирання ПК всіх можливих комбінацій запропонованих заходів, що були сформульовані у результаті аналізу причин виробничого травматизму і професійної захворюваності для різних аспектів виробничої діяльності у підгалузях АПК. Використання запропонованого підходу дає ефективний інструмент для розроблення управлінських рішень з охорони праці на основі планування оптимального використання обмеженого обсягу фінансування. З його допомогою можна змоделювати різні варіанти напрямів упровадження працезохоронних заходів, що забезпечують найбільш соціально-економічне використання коштів.

Список літератури

1. Розен В.П., Соловей А.И., Чернявский А.В. Применение метода анализа иерархий при выборе энергосберегающих мероприятий, технологий и оборудования // Новини енергетики. - 2003. — № 3-4. - С. 31-36.

2. Розен В.П., Соловей А.И., Чернявский А.В., Казмирук М.А., Сегеда И.В. Формирование оптимального плана внедрения энергосберегающих мероприятий на промышленных предприятиях в условиях неопределенности информации / Экономическая безопасность государства: территориальный аспект. - Дрогобыч: Коло, 2006. -С. 229-238.